

EOC
EUROASIAN
ONLINE
CONFERENCES

ENGLAND CONFERENCE

**INTERNATIONAL CONFERENCE ON
MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND
EDUCATION**

Google Scholar

zenodo

OpenAIRE

doi digital object
identifier

eoconf.com - from 2024

INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND EDUCATION: a collection scientific works of the International scientific conference – London, England, 2026. Issue 5

Languages of publication: Uzbek, English, Russian, German, Italian, Spanish

The collection consists of scientific research of scientists, graduate students and students who took part in the International Scientific online conference «**INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND EDUCATION**». Which took place in London 2026.

Conference proceedings are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees. The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and errors.

PROFILAKTIKA INSPEKTORINING NIZOLI OILALAR BILAN ISHLASH FAOLIYATIDA ICHKI ISHLAR ORGANLARINING XOTIN-QIZLAR MASALALARI BO'YICHA INSPEKTORI BILAN O'ZARO HAMKORLIGINI TASHKIL ETISHDAGI VAZIFALARI VA FUNKSIYALARI

Yo'ldoshev Diyorbek Ikrom o'g'li

Annotatsiya

Mazkur maqolada profilaktika inspektorining nizoli oilalar bilan ishlash jarayonida ichki ishlar organlarining xotin-qizlar masalalari bo'yicha inspektori bilan o'zaro hamkorligini tashkil etishdagi asosiy vazifalari, funksiyalari va hamkorlik mexanizmlari tahlil qilingan. Shuningdek, oilaviy nizolarni barvaqt aniqlash, ularning oldini olish, xotin-qizlarni zo'ravonlikdan himoya qilish hamda ijtimoiy-profilaktik tadbirlarni samarali amalga oshirish masalalari yoritilgan.

Kalit so'zlar: profilaktika inspektori, nizoli oilalar, oilaviy zo'ravonlik, xotin-qizlar inspektori, profilaktika, hamkorlik, huquqbuzarliklar profilaktikasi, himoya orderi, ijtimoiy muhit.

Kirish

Bugungi kunda jamiyatda tinchlik va barqarorlikni ta'minlashda oilaning o'rnini alohida ahamiyat kasb etadi. Oila — jamiyatning asosiy bo'g'ini bo'lib, undagi sog'lom muhit fuqarolarning ma'naviy kamoloti, yoshlar tarbiyasi hamda huquqbuzarliklarning oldini olishda muhim omil hisoblanadi. Shu sababli oilalarda yuzaga kelayotgan nizolarni barvaqt aniqlash va ularni bartaraf etish davlat organlari, ayniqsa ichki ishlar organlari faoliyatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sanaladi.

So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida xotin-qizlarning huquq va manfaatlarini himoya qilish, oilaviy zo'ravonlikning oldini olish hamda huquqbuzarliklar profilaktikasi tizimini takomillashtirish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, profilaktika inspektorlari hamda ichki ishlar organlarining xotin-qizlar masalalari bo'yicha inspektorlari faoliyatini samarali tashkil etishga qaratilgan normativ-huquqiy asoslar yaratilmoqda.

Nizoli oilalar bilan ishlash jarayonida profilaktika inspektori va xotin-qizlar masalalari bo'yicha inspektorning o'zaro hamkorligi muhim ahamiyatga ega. Chunki oilaviy nizolar ko'pincha ijtimoiy, ma'naviy, iqtisodiy va psixologik

omillar bilan bog'liq bo'lib, ularni bartaraf etishda kompleks yondashuv talab etiladi. Mazkur hamkorlik orqali oilalarda yuzaga kelayotgan muammolarni o'z vaqtida aniqlash, tazyiq va zo'ravonlik holatlarining oldini olish, jabrlangan shaxslarga amaliy yordam ko'rsatish hamda sog'lom oilaviy muhitni shakllantirish imkoniyati yaratiladi.

Mazkur maqolada profilaktika inspektorining nizoli oilalar bilan ishlash faoliyatida ichki ishlar organlarining xotin-qizlar masalalari bo'yicha inspektori bilan hamkorligini tashkil etishdagi asosiy vazifalari, funksiyalari hamda ushbu faoliyatni takomillashtirish masalalari ilmiy va amaliy jihatdan tahlil qilinadi.

Asosiy qism

Profilaktika inspektorining nizoli oilalar bilan ishlashdagi faoliyati

Profilaktika inspektori huquqbuzarliklar profilaktikasini amalga oshiruvchi asosiy subyektlardan biri hisoblanadi. U o'ziga biriktirilgan hududdagi kriminogen vaziyatni nazorat qiladi, fuqarolar bilan yaqindan ishlaydi hamda oilaviy nizolarni barvaqt aniqlash choralari ko'radi. Ayniqsa, nizoli oilalar bilan ishlashda profilaktika inspektorining faoliyati muhim ahamiyat kasb etadi

Nizoli oilalarda:

doimiy kelishmovchiliklar;

maishiy zo'ravonlik;

spirtli ichimlik iste'moli;

iqtisodiy muammolar;

farzandlar tarbiyasiga e'tiborsizlik;

ruhiy bosim va tazyiq holatlari kuzatiladi.

Bunday holatlar o'z vaqtida bartaraf etilmasa, og'ir huquqbuzarlik va jinoyatlarga sabab bo'lishi mumkin. Shu bois profilaktika inspektori nizoli oilalarni muntazam nazoratga olib, ular bilan individual profilaktik ishlarni tashkil etadi.

Profilaktika inspektorining asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

nizoli oilalarni aniqlash va ro'yxatga olish;

oiladagi muhitni o'rganish;

profilaktik suhbatlar o'tkazish;

zo‘ravonlik holatlarini aniqlash;

huquqbuzarlikka moyil shaxslarni nazorat qilish;

himoya orderlari ijrosini ta‘minlash;

mahalla va boshqa tashkilotlar bilan hamkorlikni yo‘lga qo‘yish.

Profilaktika inspektori oiladagi nizolarni faqat huquqiy jihatdan emas, balki ijtimoiy va psixologik tomondan ham tahlil qilishi zarur.

Xotin-qizlar masalalari bo‘yicha inspektorning faoliyati

Ichki ishlar organlarining xotin-qizlar masalalari bo‘yicha inspektori xotin-qizlarning huquqlari va qonuniy manfaatlarini himoya qilish, ularga nisbatan sodir etilayotgan tazyiq va zo‘ravonlik holatlarining oldini olish bilan shug‘ullanadi.

Mazkur inspektorning asosiy funksiyalari quyidagilar hisoblanadi:

tazyiq va zo‘ravonlikdan jabrlangan ayollarni aniqlash;

ularga huquqiy, psixologik va ijtimoiy yordam ko‘rsatish;

himoya orderi rasmiylashtirishda ko‘maklashish;

xotin-qizlar o‘rtasida huquqiy targ‘ibot olib borish;

nizoli oilalarni monitoring qilish;

bandlik va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash choralari amalga oshirish;

davlat va jamoat tashkilotlari bilan hamkorlik qilish.

Xotin-qizlar inspektori faoliyatining asosiy maqsadi oilalarda sog‘lom ma‘naviy muhitni shakllantirish hamda ayollarning jamiyatdagi faolligini oshirishdan iborat.

Profilaktika inspektori va xotin-qizlar inspektori o‘rtasidagi hamkorlik

Nizoli oilalar bilan ishlashda profilaktika inspektori va xotin-qizlar masalalari bo‘yicha inspektor o‘rtasidagi hamkorlik muhim o‘rin tutadi. Chunki oilaviy nizolarni bartaraf etishda kompleks yondashuv talab qilinadi.

Ularning hamkorligi quyidagi yo‘nalishlarda amalga oshiriladi:

Axborot almashinuvi

Nizoli oilalar, zo‘ravonlik holatlari va xavf guruhiga kiruvchi fuqarolar haqida muntazam ma‘lumot almashiladi.

Birgalikdagi profilaktik tadbirlar

Mahallalarda:

davra suhbatlari;

targ'ibot uchrashuvlari;

xonadonbay o'rganishlar;

huquqiy tushuntirish ishlari olib boriladi.

Oilaviy zo'ravonlikning oldini olish

Zo'ravonlik sodir etishga moyil bo'lgan shaxslar bilan individual profilaktik ishlar tashkil etiladi.

Jabrlangan shaxslarga yordam ko'rsatish

Tazyiq va zo'ravonlikdan jabrlangan xotin-qizlarga:

psixologik yordam;

huquqiy maslahat;

ijtimoiy himoya;

vaqtinchalik boshpana masalalarida amaliy yordam beriladi.

Muammoli oilalarni ijtimoiy moslashtirish

Bandlikni ta'minlash, yarashtirish ishlari va ma'naviy qo'llab-quvvatlash orqali oilalarni sog'lomlashtirish choralari ko'riladi

Hamkorlik jarayonidagi muammolar

Amaliyotda quyidagi muammolar uchrab turadi:

ayrim oilalarda nizolarning yashirilishi;

fuqarolarning huquqiy savodxonligi yetarli emasligi;

psixolog mutaxassislarning kamligi;

profilaktik tadbirlarning ayrim hollarda samarasiz tashkil etilishi;

idoralararo hamkorlikning sustligi.

Bu muammolarni bartaraf etish uchun zamonaviy profilaktik mexanizmlarni joriy etish muhim ahamiyatga ega.

Hamkorlikni takomillashtirish bo'yicha takliflar

Mazkur faoliyat samaradorligini oshirish maqsadida quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin

1. Profilaktika inspektorlari va xotin-qizlar inspektorlari uchun maxsus malaka oshirish kurslarini tashkil etish;
2. Nizoli oilalarni elektron monitoring tizimi orqali nazorat qilish;
3. Mahallalarda psixologik maslahat markazlarini ko‘paytirish;
4. Fuqarolarning huquqiy madaniyatini oshirishga qaratilgan targ‘ibotlarni kuchaytirish;
5. Davlat va nodavlat tashkilotlari bilan hamkorlikni kengaytirish;
6. Har bir nizoli oila bilan individual ishlash tizimini joriy etish.

Quyida asosiy qismga qo‘shish uchun “xorijiy tajriba” bo‘limi berildi. Uni maqolangizning asosiy qismiga alohida bo‘lim sifatida qo‘shishingiz mumkin:

Xorijiy mamlakatlar tajribasi

Xorijiy davlatlar tajribasi shuni ko‘rsatadiki, oilaviy nizolar va xotin-qizlarga nisbatan zo‘ravonlikni oldini olishda profilaktika va ijtimoiy xizmatlar o‘rtasidagi hamkorlik juda muhim ahamiyatga ega.

AQSh tajribasi

AQShda oilaviy zo‘ravonlik holatlari bilan ishlashda politsiya, ijtimoiy xizmatlar va “family protection units” (oilalarni himoya bo‘linmalari) birgalikda faoliyat yuritadi. Jabrlanuvchilarga tezkor himoya orderi, vaqtinchalik boshpana va psixologik reabilitatsiya xizmatlari ko‘rsatiladi. Har bir holat bo‘yicha maxsus “risk assessment” (xavfni baholash) tizimi ishlatiladi.

Buyuk Britaniya tajribasi

Buyuk Britaniyada “Domestic Abuse Act” asosida politsiya va ijtimoiy xizmatlar integratsiyalashgan tizimda ishlaydi. Maxsus “Multi-Agency Risk Assessment Conference (MARAC)” orqali yuqori xavfli oilalar muhokama qilinadi va kompleks chora-tadbirlar belgilanadi. Bu tizim profilaktika inspektori va xotin-qizlar bilan ishlovchi mutaxassislar hamkorligiga o‘xshash yondashuvni ifodalaydi.

Turkiya tajribasi

Turkiyada “KADES” mobil ilovasi orqali ayollar zo‘ravonlik holatida tezkor yordam chaqirishi mumkin. Politsiya bo‘linmalari bilan birga ijtimoiy xizmatlar

ham jabrlanuvchilarga psixologik va huquqiy yordam ko'rsatadi. Maxsus "ŞÖNİM" (Zo'ravonlikning oldini olish va monitoring markazlari) faoliyat yuritadi.

Janubiy Koreya tajribasi

Janubiy Koreyada oilaviy nizolar bilan ishlashda "Family Protection Agency" va politsiya o'rtasida kuchli integratsiya yo'lga qo'yilgan. Har bir hududda "one-stop service center" mavjud bo'lib, jabrlanuvchi bir joyning o'zida huquqiy, tibbiy va psixologik yordam oladi.

Xulosa (xorijiy tajriba bo'yicha)

Xorijiy mamlakatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, oilaviy nizolarni samarali bartaraf etishda idoralararo hamkorlik, tezkor himoya tizimlari va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash mexanizmlari muhim o'rin tutadi. Ushbu tajribalarni milliy profilaktika tizimiga joriy etish profilaktika inspektori va xotin-qizlar inspektori hamkorligini yanada kuchaytirishga xizmat qiladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, profilaktika inspektorining nizoli oilalar bilan ishlash faoliyatida ichki ishlar organlarining xotin-qizlar masalalari bo'yicha inspektori bilan o'zaro hamkorligi jamiyatda tinchlik va barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu hamkorlik orqali oilaviy nizolarni erta aniqlash, ularning og'ir oqibatlariga olib kelishining oldini olish hamda tazyiq va zo'ravonlik holatlariga barham berish imkoniyati kengayadi.

Shuningdek, mazkur ikki yo'nalishdagi xodimlarning birgalikdagi faoliyati jabrlangan xotin-qizlarning huquq va manfaatlarini samarali himoya qilish, ularga ijtimoiy va psixologik yordam ko'rsatish hamda sog'lom oilaviy muhitni shakllantirishga xizmat qiladi. Bu esa o'z navbatida jamiyatda huquqbuzarliklarning kamayishiga va ijtimoiy barqarorlikning mustahkamlanishiga olib keladi.

Biroq amaliyotda ayrim tashkiliy va metodik muammolar mavjud bo'lib, ularni bartaraf etish uchun idoralararo hamkorlikni yanada kuchaytirish, kadrlar malakasini oshirish hamda zamonaviy profilaktik texnologiyalarni joriy etish zarur. Shu asosda profilaktika tizimi samaradorligini oshirish va oilaviy muammolarni kompleks hal etish mumkin bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi.
2. O‘zbekiston Respublikasining “Huquqbuzarliklar profilaktikasi to‘g‘risida”gi Qonuni.
3. O‘zbekiston Respublikasining “Xotin-qizlarni tazyiq va zo‘ravonlikdan himoya qilish to‘g‘risida”gi Qonuni.
4. O‘zbekiston Respublikasining “Ichki ishlar organlari to‘g‘risida”gi Qonuni.
5. O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi tomonidan tasdiqlangan profilaktika inspektorlari faoliyatiga oid normativ-huquqiy hujjatlar va yo‘riqnomalar.
6. O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi Akademiyasi o‘quv qo‘llanmalari va metodik materiallari.
7. United Nations (UN Women). “Ending Violence against Women: Global Reports and Guidelines”.
8. World Health Organization (WHO). “Violence against women prevalence and prevention reports”.
9. Home Office (UK). “Domestic Abuse Act 2021: Guidance and Implementation”.
10. U.S. Department of Justice. “Office on Violence Against Women (OVW) reports and statistics”.
11. Turkiya Respublikasi Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı materiallari (ŞÖNİM faoliyati bo‘yicha).
12. Janubiy Koreya Women’s Human Rights Institute of Korea – oilaviy zo‘ravonlikni oldini olish bo‘yicha hisobotlar.

